

Mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA) – ogólny zarys

Wprowadzenie

Aby skutecznie realizować zadania w ramach prowadzonych operacji wojskowych lub obronnych, należy zadbać w szczególności o sprawny i przejrzysty mechanizm ich finansowania. Przed takim wyzwaniem stanęły państwa Unii Europejskiej tworząc takowy mechanizm, a wraz z nim zasady i zdolności operacyjne Unii¹.

Należy zaznaczyć, iż prowadzenie wspomnianych misji odbywa się w oparciu o Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony. Powszechnie wiadomo, że odpowiednio zorganizowane, płynnie działające finansowanie określonych struktur, działań czy nawet idei, w większości przypadków, w głównej mierze decyduje o pozytywnym ich wyniku. W przypadku mechanizmu ATHENA nie lada problemem był podział wydatków na te pokrywane z budżetu Unii i te z budżetu państw członkowskich². Barrierami okazały się również działania zmierzające do jak najlepszej regulacji prawnej mechanizmu, nie gubiącej po drodze idei jego efektywności. Zmagano i zмага się bowiem z ustaleniem właściwych reguł wykonawczych mechanizmu, skutecznym administracyjnie zarzą-

---

¹ B. Przybylska-Maszner, *Mechanizmy finansowania operacji wojskowych Unii Europejskiej – ewolucja, uwarunkowania, perspektywy*, Rocznik Integracji Europejskiej, Poznań 2010, nr 4, s. 155.

² *Ibidem*, s. 155.

dem kosztów oraz prowadzeniem budującej polityki w występujących sporach międzyinstytucjonalnych.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie istoty działania mechanizmu ATHENA, zarządzającego finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne.

Omówieniu będą podlegać w szczególności: zarys istoty mechanizmu ATHENA, struktura organizacyjna, sposób uczestnictwa państw członkowskich w mechanizmie, finansowanie operacji wojskowych przez mechanizm ATHENA oraz operacje wojskowe Unii Europejskiej finansowane w ramach mechanizmu. Analiza będzie przebiegać będzie drogą „od ogółu do szczegółu”, gdzie w końcowym etapie zostaną skwalifikowane przykładowe operacje obecnie realizowane, jak i zakończone przez Unię Europejską, działające w ramach mechanizmu.

W pracy uwzględniono stan prawny na dzień 01.03.2015 r.

1. Zarys istoty mechanizmu ATHENA

Mechanizm ATHENA został ustanowiony po raz pierwszy 1 marca 2004 r. i jak sama nazwa wskazuje, mechanizm finansuje wspólne koszty operacji wojskowych lub obronnych, prowadzonych w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO) Unii Europejskiej³. Fundamentalnym i najważniejszym aktem regulującym wspomniany mechanizm jest Decyzja Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiająca mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA)⁴.

---

³ Athena – finansowanie wojskowych operacji bezpieczeństwa i obrony, <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/athena/>.

⁴ Dz. U. UE. L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

Zgodnie z art. 2 ust. 3 Decyzji Rady 2011/871/WPZiB ATHENA działa w imieniu uczestniczących państw członkowskich lub, w odniesieniu do konkretnych operacji, państw wnoszących wkład⁵.

W kolejnym artykule tej samej decyzji (art. 3 Decyzji Rady 2011/871/WPZiB) nakreślono istotną kwestię, jaką jest nadanie mechanizmowi zdolności prawnej i charakteru niezarobkowego. Jest to niezbędne z racji możliwości posiadania rachunków bankowych, również nabywania, posiadania oraz zbywania mienia, zawierania uzgodnień i umów administracyjnych oraz występowania jako strona w postępowaniach sądowych⁶.

W finansowaniu unijnych operacji wojskowych uczestniczy obecnie 27 państw członkowskich (Dania jest wyłączona z racji nie brania udziału w realizacji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony pod kątem wojskowym)⁷.

Zgodnie z art. 5 Protokołu (nr 22) w sprawie stanowiska Danii załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w opracowywaniu oraz wprowadzaniu w życie decyzji i działań Unii, które mają wpływ na kwestie polityczno-obronne. Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej decyzji i w związku z tym nie uczestniczy w finansowaniu przedmiotowego mechanizmu⁸.

---

⁵ Decyzja Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiająca mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), Dz. U. UE. L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

⁶ Decyzja Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiająca mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), Dz. U. UE. L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

⁷ Athena – finansowanie wojskowych operacji bezpieczeństwa i obrony, <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/athena/>.

⁸ Decyzja Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiająca mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), Dz. U. UE. L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

Głównymi motywami utworzenia mechanizmu są: integracja państw członkowskich Unii Europejskiej, wypracowywanie zdolności operacyjnej, rozwijanie znaczenia UE jako ważnego aktora na arenie międzynarodowej oraz stworzenie systemu umożliwiającego wcześniejsze finansowanie na użytek operacji szybkiego reagowania.

2. Struktura organizacyjna

Szczegółową regulację dotyczącą struktury organizacyjnej ATHENY znaleźć można w Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. Stanowi ona o 4 organach: Specjalnym Komitecie, Administratorze, Dowódcy Operacji oraz Księgowym. Ta sama Decyzja wspomina w art. 5 o możliwości, a nawet konieczności korzystania z zasobów administracyjnych Unii (jej struktur). Traktuje także o racjonalności działania poprzez oddelegowywanie określonych pracowników/personelu ze względu na potrzeby operacyjne Unii Europejskiej.

Specjalny Komitet (*Special Committee*) jest organem decyzyjnym. Składa się on z jednego przedstawiciela z każdego z uczestniczących państw członkowskich⁹. Przewodniczy mu osoba wybrana przez państwo prowadzące obecnie prezydencję w Radzie Unii Europejskiej¹⁰. Jest on organem odpowiedzialnym, przede wszystkim, za kontrolę finansowania operacji o implikacjach wojskowych lub obronnych realizowanych przy wykorzystaniu mechanizmu ATHENA. Dlatego też przyjmuje on jednogłośnie

---

⁹ Mechanizm finansowania operacji wojskowych (Athena), http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/l33281_pl.htm.

¹⁰ Z. Nowakowski, *Mechanizm finansowania operacji zbrojnych Athena jako składnik Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej*, s. 8. (Mechanizm finansowania operacji zbrojnych Atena jako składnik Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej).

wszystkie budżety i decyzje finansowe podejmowane w ramach mechanizmu¹¹.

Ponadto wyróżnia się trzy organy działające z upoważnienia Specjalnego Komitetu:

1) Administrator

Jest organem sprawującym kontrolę zarządczą nad mechanizmem ATHENA oraz jego budżetem. Odpowiada za swoje działania przed Specjalnym Komitetem, jak również pełni stałą rolę reprezentacyjną władzy wykonawczej mechanizmu¹².

Zgodnie z Decyzją Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r., do zadań Administratora należą:

- a) sporządzanie wszelkich projektów budżetu i przedkładanie ich Specjalnemu Komitetowi;
- b) przyjmowanie zatwierdzonych budżetów przez Specjalny Komitet;
- c) zatwierdzanie dochodów, wspólnych kosztów poniesionych w trakcie przygotowywania operacji lub w ich następstwie;
- d) odnośnie do dochodów, wdraża uzgodnienia finansowe zawarte ze stronami trzecimi w związku z finansowaniem wspólnych kosztów operacji wojskowych UE;
- e) otwieranie jednego lub więcej rachunków bankowych w imieniu ATHENY.

2) Dowódca Operacji (*Operation Commander*)

Jest organem wykonującym swe zadania w zakresie finansowania operacji, którą dowodzi. Zadania te zostały w głównej mierze sprecyzowane w Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r.:

---

¹¹ Mechanizm finansowania operacji wojskowych (Athena), http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy.

¹² Mechanizm finansowania operacji wojskowych (Athena), http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/l33281_pl.htm.

- a) przesyła Administratorowi wnioski do części projektu budżetu „wydatki – wspólne koszty operacyjne”;
- b) realizuje środki finansowe związane ze wspólnymi kosztami operacyjnymi oraz wydatkami;
- c) sprawuje nadzór nad osobami uczestniczącymi w realizacji środków finansowych;
- d) dysponuje możliwością udzielania zamówień i zawierania umów w imieniu ATHENY;
- e) otwiera rachunek bankowy na potrzeby operacji, którą dowodzi.

Dowódca Operacji wyposażony został także w możliwość powzięcia wszelakich środków jakie uzna za stosowne, celem realizacji wydatków finansowanych. W przypadku tym musi istnieć związek pomiędzy Dowódcą Operacji a samą operacją¹³.

3) Księgowy

Księgowy to kolejny organ sprawujący swą funkcje w imieniu mechanizmu ATHENA. Jak łatwo można się domyśleć, zajmuje się on przede wszystkim obsługą rachunkową mechanizmu. Tak jak w pozostałych przypadkach dokładniejsze określenie jego zadań zostało przedstawione w Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiającej mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), a ściślej w art. 9, gdzie ustanowiono, że Księgowy odpowiada za:

- a) właściwą realizację płatności, pobór dochodów i odzyskiwanie kwot uznanych za należne;
- b) coroczne przygotowanie sprawozdania finansowego ATHENY, a po zakończeniu każdej operacji – sprawozdania finansowego dotyczącego danej operacji;
- c) prowadzenie rachunkowości ATHENY;

---

¹³ Art. 8 Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiającej mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), Dz.U.UE.L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

- d) ustanawianie metod oraz zasad rachunkowości, a także opracowywanie planu kont;
- e) ustanawianie i walidację systemów księgowania dochodów,
- f) przechowywanie dokumentów poświadczających;
- g) zarządzanie, wraz z administratorem, środkami finansowymi.

Za swe działania Księgowy odpowiada przed Specjalnym Komitetem. Należy zaznaczyć, że kwestie finansowe szczególnie były i są dotknięte ciężarem odpowiedzialności.

3. Sposób uczestnictwa państw członkowskich mechanizmie ATHENA

Państwa członkowskie swoje uczestnictwo dokonują poprzez wnoszenie wkładów na poczet mechanizmu ATHENA. Stosownie do swojego dochodu krajowego brutto wnoszony jest roczny wkład. Ogólnie rzecz biorąc, wkłady a dokładniej zasady wnoszenia wkładów zostały uregulowane w art. 41 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej¹⁴:

2. Wydatki operacyjne ponoszone w związku z wykonywaniem niniejszego rozdziału są również pokrywane z budżetu Unii, z wyjątkiem wydatków przypadających na operacje mające wpływ na kwestie wojskowe i polityczno-obronne oraz przypadków, gdy Rada, stanowiąc jednomyślnie, postanowi inaczej.

Jeśli wydatki nie są pokrywane z budżetu Unii, ponoszą je Państwa Członkowskie według kryterium produktu krajowego brutto, chyba że Rada, stanowiąc jednomyślnie, postanowi inaczej. Państwa Członkowskie, których przedstawiciele w Radzie złożyli formalne oświadczenie na podstawie artykułu 31 ustęp 1 akapit drugi, nie są zobowiązane do wnoszenia wkładu w finansowanie operacji mających wpływ na kwestie wojskowe lub polityczno-obronne.

---

¹⁴ Dz.U.UE. C83/13, wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej.

W związku z prowadzonymi operacjami, mechanizm ATHENA, jest uprawniony do dokonywania zaliczek na poczet innych wydatków, szczególnie w dziedzinie praktycznego wsparcia¹⁵.

Należy jednocześnie pamiętać, iż wszelkie wydatki związane z finansowaniem przez mechanizm są regulowane przez szczegółowe przepisy finansowe.

4. Finansowanie operacji wojskowych przez mechanizm ATHENA

Mechanizm ATHENA zajmuje się zarządem finansowania wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej, które mają wpływ na kwestie wojskowe lub obronne. Wkłady dokonywane na jego rzecz zostały opisane we wcześniejszym punkcie (4. *Sposób uczestnictwa państw członkowskich w mechanizmie ATHENA*). Natomiast w stosunku do samych operacji, można dokonać ich podziału na dwa typy¹⁶:

- 1) konwencjonalne misje Unii Europejskiej oraz
- 2) operacje wspierające działania innych organizacji.

Mechanizm ATHENA określa koszty wspólne, które w związku z operacjami o implikacjach wojskowych i obronnych stanowią około 90% kosztów¹⁷. Pokrywanie ich odbywa się zgodnie z zasadą *costs lie where they fall*¹⁸. Z kolei finansowanie kosztów wspólnych realizowane jest jedynie gdy stanowią one mniej niż 10% całkowitych kosztów wojskowych UE danej operacji¹⁹. Stwierdzić zatem można, że tego rodzaju finansowanie zależne jest od zdolności finansowej danych państw członkowskich, jak również ich

---

¹⁵ Athena – finansowanie wojskowych operacji bezpieczeństwa i obrony, <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/athena/>.

¹⁶ Z. Nowakowski, *Mechanizm finansowania...*, op. cit., s. 8.

¹⁷ *Financing of ESDP operations*, EU Council Secretariat Factsheet, June 2006, s. 2.

¹⁸ J. Pietras, *Przyszłość budżetu Unii Europejskiej. Spójność celów, polityk i finansów unijnych*, Warszawa 2008, s. 32.

¹⁹ N. Bobryk-Deryło, *Uwarunkowania ewolucji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 143.

skłonności do zaangażowania się w misje²⁰. Trafnym spostrzeżeniem będzie, iż w ten oto sposób szczególnie obciąża się państwa bezpośrednio zaangażowane w operacje.

W ramach mechanizmu ATHENA można także dokonać podziału kosztów wspólnych na²¹:

- 1) koszty wspólne – ponoszone zawsze z budżetu Atheny (koszty audytu, opłaty bankowe, odszkodowania za straty);
- 2) wspólne koszty operacyjne:
  - a) koszty pokrywane przez mechanizm w fazie przygotowania operacji;
  - b) koszty ponoszone w aktywnej fazie operacji.

Finansowanie wspólnych kosztów operacji zostało szczegółowo opisane w Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiającej mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA) w załącznikach na końcu tegoż aktu. W ten oto sposób można wyróżnić:

- ZAŁĄCZNIK I – wspólne koszty ponoszone przez Athenę bez względu na to, kiedy zostały poniesione;
- ZAŁĄCZNIK II – wspólne koszty operacyjne związane z fazą przygotowawczą operacji ponoszone przez Athenę;
- ZAŁĄCZNIK III:
  - a) CZĘŚĆ A
wspólne koszty operacyjne związane z aktywną fazą operacji zawsze ponoszone przez Athenę;
  - b) CZĘŚĆ B
wspólne koszty operacyjne związane z aktywną fazą konkretnej operacji ponoszone przez Athenę na mocy decyzji rady;
  - c) CZĘŚĆ C
wspólne koszty operacyjne ponoszone przez Athenę na

---

²⁰ J. Pietras, *Przyszłość budżetu Unii Europejskiej. Spójność celów, polityk i finansów unijnych*, Warszawa 2008, s. 32.

²¹ N. Bobryk-Deryło, *Uwarunkowania ewolucji...*, *op. cit.*, s. 142.

wniosek dowódcy operacji i po zatwierdzeniu przez specjalny komitet;

- ZAŁĄCZNIK IV – wspólne koszty operacyjne związane z likwidacją operacji ponoszone przez Athenę.

Ponadto Rada wyposażona została w możliwość decydowania o kwalifikacji kosztów wspólnych, w tym równocześnie o ich ograniczaniu i rozszerzaniu.

Na dodatek w ramach mechanizmu ATHENA finansowane mogą być ćwiczenia Unii Europejskiej w zgodzie z przepisami i procedurami tożsamymi do tych, które obowiązują w przypadku operacji, gdzie wkład wnoszą wszystkie uczestniczące państwa członkowskie²².

5. Operacje wojskowe Unii Europejskiej finansowane w ramach mechanizmu ATHENA

W ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unia Europejska prowadzi różnego rodzaju operacje. Rozróżnia się je z podziałem na misje wojskowe i cywilne. Ich zakres geograficzny obejmuje: Kaukaz, Bałkany, Bliski Wschód, państwa afrykańskie (Kongo, Róg Afryki, Sahel) i Afganistan²³. Warto zwrócić uwagę, iż operacje/misje Unia Europejska prowadzi autonomicznie lub we współpracy z innymi organizacjami²⁴.

W art. 42 ust. 1²⁵ Traktatu o Unii Europejskiej, nakreślono, że można realizować misje: *utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Zadania te są wykony-*

---

²² Art. 16 ust. 1 Decyzji Rady 2011/871/WPZiB z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiającej mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne (ATHENA), Dz.U.UE.L. z 2011 r., nr 343, poz. 35.

²³ Operacje NATO i UE, http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/operacje_nato_i_ue.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Dz.U.2004.90.864/30 – Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony.

wane w oparciu o zdolności, jakie zapewniają Państwa Członkowskie.

W dalszym ciągu zaś, w art. 43 ust. 1 tego samego traktatu zestawione zostały misje obejmujące: *wspólne działania rozbrojeniowe, misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom i utrzymywania pokoju, misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysowemu, w tym misje przywracania pokoju i operacje stabilizacji sytuacji po zakończeniu konfliktów. Wszystkie te misje mogą przyczynić się do walki z terroryzmem, w tym poprzez wspieranie państw trzecich w zwalczaniu terroryzmu na ich terytoriach.*

Odnośnie prowadzonej polityki Unii Europejskiej, operacje wojskowe należą do misji zaawansowanych logistycznie i stanowią jedne z najdroższych inicjatyw²⁶. Ich realizacja odbywa się przy współpracy krajów na szczeblu wojskowym, a tym samym politycznym²⁷. Częstokroć Unia Europejska poprzez prowadzenie operacji/misji ma na celu utrzymanie pokoju, bądź jego wymuszenie poprzez samą obecność na obszarze działań²⁸. Kształtuje to rolę UE jako ważnego gracza na arenie międzynarodowej, a przy tym swego rodzaju gwaranta bezpieczeństwa zatroskanego o byt ludzki i reagującego na wszelkie przejawy niebezpieczeństwa oddziałujące na organizację.

Do aktualnie trwających operacji wojskowych Unii Europejskiej można zaliczyć²⁹:

- EUFOR Althea (Bośnia i Hercegowina, od grudnia 2005 r.);
- EU NAVFOR Atalanta (Róg Afryki, od grudnia 2008 r.);
- EUTM Somalia (Somalia, od kwietnia 2010 r.);
- EUTM Mali (Republika Mali, od lutego 2013 r.);
- EUMAM RCA (Republika Środkowoafrykańska, od marca 2015 r.).

---

²⁶ B. Przybylska-Maszner, *Mechanizmy finansowania...*, op. cit., s. 164.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ B. Przybylska-Maszner, *Mechanizmy finansowania...*, op. cit., s. 164.

²⁹ Ongoing missions and operations, <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/>.

Natomiast do zakończonych operacji wojskowych Unii Europejskiej można zaliczyć³⁰:

- CONCORDIA/FYROM (była Jugosłowiańska Republika Macedonii, marzec – grudzień 2003 r.);
- ARTEMIS/DRC (Demokratyczna Republika Kongo, czerwiec – wrzesień 2003 r.);
- AMIS 2 (Sudan/Darfur, lipiec 2005 r. – grudzień 2007 r.);
- EUFOR RD Kongo (Demokratyczna Republika Kongo, czerwiec – listopad 2006 r.);
- EUFOR Tchad/RCA (Czad, Republika Środkowoafrykańska, styczeń 2008 r. – marzec 2009 r.);
- EUFOR RCA (Republika Środkowoafrykańska, styczeń 2014 r. – marzec 2015 r.).

Wnioski końcowe

Międzyrządowy charakter Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony wchodzi w swego rodzaju interakcję z ramami polityk narodowych poszczególnych państw członkowskich³¹. Jednocześnie zauważalna staje się tendencja państw członkowskich Unii Europejskiej, wyrażająca chęć bardziej ku realizacji operacji/misji ratunkowych, humanitarnych czy pokojowych na świecie w ramach mechanizmu ATHENA, w przeciwieństwie do tych o implikacjach wojskowych.

Nie da się uniknąć błędów ani konieczności ciągłego usprawniania mechanizmu, dlatego też poprawa zdolności operacyjnej UE, musi iść w parze z działaniami usprawniającymi. Na wspomnianą konieczność składa się między innymi zauważalny wzrost prowadzonych operacji, a tym samym wzrost samych kosztów³².

---

³⁰ Completed missions and operations, <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/>.

³¹ B. Przybylska-Maszner, *Mechanizmy finansowania...*, op. cit., s. 168.

³² *Ibidem*.

Unia Europejska kształtuje swą rolę jako aktora typu *soft power*³³. Jawi się jako siła, względem której oczekuje się zaangażowania na płaszczyznach cywilnych oraz wojskowych. Bierze się to, z racji wypracowanej pozycji UE jako neutralnego oraz rzetelnego gracza, na skutek kierowania przez władze poszczególnych krajów próśb o zapoczątkowanie na ich terytoriach określonych operacji/misji³⁴.

Praktyka ta przysporzyła pozytywne miano Unii Europejskiej oraz rozszerzyła jej spektrum działania. Istotnie mówi się zatem o budowaniu zaufania, które obecnie tworzy oddaną współpracę, formuje profity dla stron. Należy także zaznaczyć, że działania operacyjne nie rozszerzyły obszaru działania jedynie na poszczególne kraje, ale również na inne organizacje międzynarodowe mające prawno-międzynarodowe podstawy (umowa między stronami konfliktu, rezolucja ONZ)³⁵.

O skuteczności danej operacji/misji w głównej mierze decyduje jej zdolność finansowania. Mechanizm ATHENA odgrywa zatem niebagatelną rolę, muszącą stanowić przedmiot najwyższej troski. Pogląd ten daje się spotykać w wielu płaszczyznach życia codziennego, i to na przeróżnych poziomach. W takim razie, jeżeli mowa o skuteczności to należy przytoczyć adekwatne stwierdzenie B. Przybylskiej-Maszner, mówiące, że efektywność mechanizmu zależy od czynników zaopatrywanych proceduralnie, tj.:

- elastyczności w zakresie wypłat;
- tempa przepływu środków – szybkość dostarczenia kolejnej transzy płatności;
- długoterminowej stabilności finansowej dla prowadzonych działań;
- spójności przepisów umożliwiających pobranie i rozliczenie środków;

---

³³ N. Bobryk-Deryło, *Uwarunkowania ewolucji...*, op. cit., s. 288.

³⁴ N. Pirozzi, S. Sandawi, *Military and Civilian ESDP Missions: Ever Growing and Effective?*, Istituto Affari Internazionali, Documenti IAI 09/29, November 2009, s. 2.

³⁵ N. Bobryk-Deryło, *Uwarunkowania ewolucji...*, op. cit., s. 288.

- stopnia przejrzystości operacji finansowych oraz czynników w ujęciu instytucjonalnym takich jak: kompetencyjna równowaga instytucjonalna i sprawność ośrodków w zakresie podejmowania decyzji dotyczących uruchomienia środków i wprowadzenia korekt finansowych³⁶.

Mechanizm zarządzania finansowaniem wspólnych kosztów operacji Unii Europejskiej mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne w przyszłości będzie nabierał coraz większego znaczenia z racji tendencji wzrostowej operacji, zagrożeń oraz eksponowania roli UE na arenie międzynarodowej. Jego stabilne funkcjonowanie wskaże rangę i doniosłość Unii Europejskiej, jej zdolność reakcji i wzajemnej integracji oraz budowania więzi. Stanie się poniekąd narzędziem będącym gwarantem bezpieczeństwa albo destabilizacji. Wszystko będzie rozstrzygane w postępującym czasie, w szeregu zmian, które przyniesie.

---

³⁶ B. Przybylska-Maszner, *Mechanizmy finansowania...*, op. cit., s. 169.